

Qodobka 148aad

1. Haddii shaki jiro waxaa loo fasirayaa si ah danta deynsanaha.
2. Hase yeeshee ma bannaana in loo fasiro shuruudaha mugdiga ku jira ee heshiisyada hoggaamiska ah si dhibeysa danta dhinaca hoggaansamay.

Qodobka 149aad

Heshiisku saarimaayo waajib dhinac saddexaad, waxaa-se dhici karta in uu u dhaliyo xaq daní ugu jirto.

Qodobka 150aad

1. Haddii qof ballanqaado xil dhinac saddexaad, waajib kuma aha dhinacaas in uu fuliyo ballankiisa. Haddii uu dhinaca saddexaad diido in uu isku laasimiyo xilkaas, waxaa waajib ku ah ballanqaadaha in uu wax u magdhabo dhinaca uu heshiiska la galay, waxaana u bannaan isla markaas si uu magdhaw isaga duwo in uu isagu laftiisu fuliyo xilka uu ballanqaaday.

2. Haddiise uu dhinaca saddexaad oggolaado ballanka, wuxuu oggolaanshihiisu raad yeelanayaa waqtigii uu ka soo fulay, haddii ayna u muuqan si cad ama aamusnaan ah in oggolaansha raadkiisu u noqonayo maalintii ballanqaadka soo fulay.

Qodobka 151aad

1. Waa bannaan tahay in qofku magaciisa ku galo heshiis ama mid faa'iido u keenaya dhinac saddexaad haddii fulinta waajibaadkaas uu ku haysto dan shakhsi ah. ha ahaato mid maadi ama macnawi ah.

2. Waxaa ka dhalanaya ballanqaadkaas in dhinac saddexaad ku yeesho xaq toos ah ballanqaadaha in uu fuliyo waajibka haddii aan si kale lagu heshiin, waxaana u bannaan deynsanaha in uu ka hor istaago ka faa'iideystaha ceebaha ka dhalan kara heshiiska.

3. Waxaa kaloo u bannaan dhinaca heshiiska galey in uu warsado fulinta waajibka ee loo sameeyey danta dhinaca saddexaad, haddii ayna ka caddeyn heshiiska in taasi u bannaan tahay ka faa'iideystaha oo kaliya.

Qodobka 152aad

1. Waxaa u bannaan dhinaca heshiiska galay, haddii laga reebo deynlayaashiisa ama kuwa dhaxalkiisa leh-in uu ka noqdo heshiiska uu galay inta uusan kan ka faa'iideysanaya, ogeysiin deynsanaha ama ballanqaadaha in uu doonayo in uu ka faa'iideysanayo, taasi waa haddii ayna khilaafsaneyn murtida heshiiska.

2. Keeni meyso jebinta shardigu in uu deynsanuhu ka bari noqdo xagga ballanqaadaha haddii aan lagu heshiin si cad ama aamusnaan ah wax taas khilaafsan, waxaana u bannaan dhinaca ballanqaadaha ah in uu qofkii uu wax u ballanqaaday ku beddelo mid kale ama uu isaga laftiisu isu duwo faa'iidada.

Qodobka 153aad

Waxaa bannaan in uu dhinaca saddexaad ee dantiisa loo gelayo ballanka noqdo qof ama Hey'ad mustaqbil ah, sidey u bannaan tahay in uu noqdo qof ama meel aan la xadidin waqtigii heshiiska la sameynayey, hase yeeshee la xididi karo waqtiga uu heshiisku dhalinayo raadkiisa si waafaqsan ballanka.

QAYBTA III DHAMMAANSHAHA HESHIISKA

Qodobka 154aad

1. Heshiisyada labada dhinacba laasinka ku ah, haddii mid ka mid ah dhinacyada uusan oofin waajibkiisa waxaa u bannaan dhinaca kale kaddib markii uu u digo deynsanaha in uu warsado in uu u fuliyo heshiiska ama in uu fasakho iyadoo magdhow la raacinayo mar kastaba haddii loo baahdo.

2. Waxaa u bannaan garsooraha in uu siiyo deynsanaha muddo, haddii duruufu sidaas keento, sidoo kale waxaa u bannaan in uu diido fasakha haddii waxa uusan oofin deynsanuhu

yar yihiin markii loo eego waajibka intiisa kale ee la ballanqaaday.

Qodobka 155aad

Waxaa bannaan dhinacyada in ay ku heshiyaan in heshiisku, noqdo mid iskiisa u fasakhmaha iyadoo aan loo baahan go'aan Maxkamadeed markii la fulin waayo xilalka ka dhasha heshiiskaas, hase yeeshe heshiiskaasi waxba u dhimi maayo isu digidda haddii ayna laba dhinac si cad ugu heshiin in laga deeqtoonaado isu digidda.

Qodobka 156aad

Heshiisyada laasimka ku ah labada dhinac haddii mid ka mid ah waajibaadka uu dhaco sababtoo ah in gudashadiisu noqotay mid aan suurtoobi karin way dhacayaan waajibaadka kale ee ka soo horjeeda, heshiiskuna waa fasakhmayaa sharci ahaan.

Qodobka 157aad

Haddii heshiisku fasakhmo waxaa labada dhinac loo celinayaa sidii ay ahaayeen heshiiska ka hor, haddiise taasi suurtoobi weydo waxaa bannaan in la xukumo magdhaw.

Qodobka 158aad

Heshiisyada laasimka ku ah labada dhinac haddii waajibaadka iska soo horjeeda gudashadoodu bislaato u bannaan dhinac kasta in uu diido gudashada waajibka saaran haddii dhinaca kale uusan gudan kiisa.

MADAXA II

RABIDDA DHINACA KALIYEEDKA AH

Qodobka 159aad

1. Haddii qof ballanqaado in uu bixinayo abaalgud ku saabsan gudasho shaqo uu magacaabay waxaa waajib ku ah in uu siiyo abaalgudka qofka gutey shaqadaas xataa haddii uusan la socon ama ogeyn abaalgudkaas.

2. Haddii uusan ballanqaaduhu waqti u qaban shaqada bogiddeeda waxaa u bannaan in uu ka noqdo ballankiisa uu u soo bandhigay dadweynaha, hase yeeshee ka noqoshadu saameynmeyso xaqa qofka muteystay abalgudka ee gutey shaqadii, waxay ku gubanaysaa dacwadda lagu warsanayo abalgudka lix bilood gudahood markii aan lagu doodin iyadoo laga billaabayo taariikhdiisii loo jeediyey dadweynaha ka noqoshada ballanqaadka.

MADAXA III
FALKA XAARAANTA AH

QEYBTA I
MAS'UULIYADDA FALKA QOF AHAANEED

Qodobka 160aad

Fal kasta oo dhibaato u keena dad kale wuxuu ku waajibinayaa qofkii la yimaado inuu bixiyo magdhaw.

Qodobka 161aad

1. Qof kasta wuxuu mas'uul ka yahay falka xaaraanta ah ee uu la yimaado, waxaase shardi ah in falkaas uu ku sameeyey isagoo leh awood uu wax ku kala sooco.

2. Hase yeeshee haddii dhibaataadu ay ka timaado qof aan wax kala sooci karin iyo haddii qofkaasi uusan qabin qof ka mas'uul ah ama haddii dhibbanuhu uusan ka heli karin magdhaw qofka mas'uulka ka ah, Garsoorahu isagoo tixgeliinaaya xaaladda dhinacyada, wuxuu awoodi karayaa inuu ku xukumo qofka dhibaataada keenay gunno ku dhisan cadaalad.

Qodobka 162aad

Haddii uusan jirin xeer ama heshiis sidaas ka duwan, waajib kuma aha inuu bixiyo magdhaw qofkii caddeeyo in dhibaataada ay ka dhalatay sabab ka baxsan iraadadiisa, kuwaasoo noqon kara in dhibaataada ay ka timid gaf qof kale, gafka qofka dhibaataada gaartay ama amar aanan la celin karin (forza maggiore), ama xoog dabiiqi ah oo aanan la horjoogsan karin.

Qodobka 163aad

Loo raacan maayo mas'uuliyad qofkii dhibaato u geysta qof kale haddii dhibaataadaasi ay ku timaado isagoo iska difaacayo gardarro isagoo qof ahaantiisa loo geystay ama xoolihiisa, ama qof saddexaad iyo xoolo uu leeyahay. Taasi waxaa shuruud u ah inaan lagu xadgudbin soohdinta isdifaacidda (leggittima difesa). Haddii taasi ayan dhicin qofkii dhibaataada la yimaada waxaa qasab ku ah inuu bixiyo magdhaw caddaaladeed.

Qodobka 164aad

Sarkaalka Guud looma haysto ficilka uu sameeyo oo dhibaato u keeno cid kale haddii falkaasi uu ku dhaco isagoo fulinaaya amar nin ka sareeya uu bixiyey, waajibna ku ahayd ama uu filaayey in ay waajib ku ahayd raacidda amarkaas, haddii uu caddeeyo in ficilka uu sameeyey uu bannaanaa ama haddii malahiisu uu ku dhisnaa asbaab macluul ah iyo inuu ku sameeyey foajignaan.

Qodobka 165aad

Qofkii dhibaato u geysto dad kale si uu uga hortago dhibaato weyn ee haddideysa isaga ama qof saddexaad, waxaa waajib ku ah inuu bixiyo magdhaw oo lagu qiimeeyo hadba sida Garsooraha ay la noqoto.

Qodobka 166aad

Haddii dad badan ay mas'uul ka yihiin fal dhibaato keenay, si wadajir ah ayey uga mas'uul yihiin inay bixiyaan magdhaw. Mas'uuliyadda waxaa loogu qeybinayaa si siman haddii Garsooruhu uusan goynin qeybta qof waliba ku soo aadeysa ee magdhawga.

— 44 —

Qodobka 167aad

Garsooruhu wuxuu xadidayaa, isagoo tixgelinaayo qodobada 218 iyo 219 iyo isagoo fiirinaya duruufta inta uu la'eg yahay magdhawga dhibaataada gaartay dhibbanaha. Haddii ayan suurtoobin in waqtiga xukunka la soo saarayo aanan la xadidi karin si kama dambeys ah inta uu la'eg yahay magdhawga, Garsooraha waxaa u bannaan inuu siiyo dhibbanaha muddo uu ku weydiisan karo in xuquuqda ka maqan dib loo eego isagoo u qabanayo muddo.

Qodobka 168aad

Garsooruhu wuxuu xadidayaa habka magdhawga loo bixinayo isagoo tixgelinaaya duruufaha. Magta waxaa loo bixin karaayaa kis-kis ama waxaa loo bixin karayaa si joogta ah (forma di rendita). Xaaladahaas haddii ay dhacaan waxaa deynsanaha lagu qasbi karaa inuu bixiyo dammaannad.

2. Magdhawga waa inuu ahaadaa qaddar lacag ah. Hase yeeshee haddii dhibbanuhu uu weydiisto wuxuu Garsooraha awoodi karayaa isagoo fiirinaya duruufta in bixinta magdhawga ay ahaato in xaaladda loo celiyo sidii hore ama in la fuliyo hawl xiriir la leh falka xaaraanta ah.

Qodobka 169aad

1. Dacwadda ku saabsan magdhawga ee lug ku leh falka xaaraan ah waxey ku gubanaysaa muddo seddax sannadood laga billaabo maalinta dhibbanahu uu ogaaday dhibka iyo qofkii sameeyey. Markastaba dacwadda magdhawga ah waxey ku gubanaysaa 10 sanno laga billaabo maalinta falka xaaraanta ah uu dhacay.

2. Hase yeeshee, haddii dacwadda magdhawga ah ay ku xiran tahay mid ciqaabed tan dambena ayan wali gubannin, inkastoo ay dhammaatay muddada lagu xusay qeybta hore ee qodobkaan, dacwadda magdhawga ah gubanmeyso ilaa tan ciqaabtu ay ka gubato.

QEYBTA II

MAS'UULIYADDA KA TIMAADA FAL QOF KALE

Qodobka 170aad

1. Qofkii sharci ama heshiis awgiis ay waajib ku tahay inuu ilaaliyo qof da'diisu yar tahay ama xaaladdiisa jirka ama maskaxda u baahan yahay in la ilaaliyo, waxaa waajib ku ah inuu magdhabo dhibaataada uu gaarsiiyey dad kale ee ka timid falka xaaraanta ah ee qofkaasi uu sameeyey. Waajibkaasi waa mid ka mid ah inuu hareyn xataa haddii qofka falka dhibaataada keenay uu yahay mid aan wax kala sooci karin.

2. Qofka da'da yar waxaa loo qaadanayaa inuu u baahan yahay ilaalin ilaa inta uu ka dhammeysto 18 sano, inuu isagoo da'daasi gaaray laakiinse uu weli ku sugan yahay ilaalin qofka loo xilsaaray edbintiisa. Ilaalinta qofka yar waxey u baahantahay inuu adeysaa edbiyaha ama macallinka muddada yarka uu aktooyada joogo. Ilaalinta gabadha arooska ah ee aan qaadanaynin wuxuu xil ka saaran yahay ninkeeda ama aabaheeda inuu ilaaliyo qofkii waqtigaas ay la nooshahay.

3. Qofka ilaalinta loo xilsaaray waa laga dhaafi ka dhigayaa mas'uuliyadda haddii uu caddeeyo inuu gutay waajibka ilaalinta ama dhibaataaduna had iyo goor ay tahay mid iska dhacay inuu lahayd xataa haddii xilka ilaalinta loo guto si iska dhacay ku jirta.

Qodobka 171aad

1. Shaqa-bixiyaha wuxuu mas'uul ka yahay dhibaataada uu la yimaado qofka u shaqeeya haddii falka xaaraanta ah uu dhacay isagoo shaqada gacanta ku haaya ama sabab shaqada la xiriirta.

2. Xiriirka shaqada waa mid jira xataa haddii loo shaqeynaya uusan xur u lahayn. Doorashada qofka u shaqeeya inuu dhiba uu ku leeyahay awood buuxda xagga ilaalintiisa waa hoggaamintiisa.

Qodobka 172aad

Qofka mas'uulka ka ah falka qof kale uu sameeyey wuxuu u raacan karaa qofka dhibaataada keenay qeybta kaga soo aadeyso dhibaataadaas.

QEYBTA III

MAS'UULIYADDA XAGGA ASHIYAA'DA (*Responsabilita' per le cose*).

Qodobka 173aad

Qofka loo xilsaaray ilaalin xoolo, in kastoo uusan ahayn qofka leh xoolahaas wuxuu mas'uul ka yahay dhibaataada ka timaada xataa haddii uu yahay mid lumay ama mid cararay haddii uusan caddaynin in shilkaasi uu ku dhacay sabab ka baxsan iraadadiisa.

Qodobka 174aad

1. Qofka loo xilsaaray ilaalin daar, xataa haddii daartaasi uusan lahayn, wuxuu mas'uul ka yahay dhibaataada ka timaada kharaabidda daartaas ama qaarkeed. haddii uusan caddaynin in uu shilkaasi ku imaan ceeb xagga hagaajiska. duugnimada ama ceeb ku saabsan dhisidda.

2. Qofkii haddidaad dhibaato keeni karto uga imaaneyso daar, wuxuu xaq u leeyahay inuu weydiisto qofka iska leh inuu sameeyo wax allaale wixii looga hortagi karo khatartaas; haddii qofka guriga leh uusan ogolaanin, Maxkamadda waxaa u bannaan iney u rukhseyso qofka ka baqaa-ya dhibaataada inuu qaado tillaabooyinkaas iyadoo kharajka la dul saarayo qofka guriga iska leh.

Qodobka 175aad

Qofka loo xilsaaray inuu ilaaliyo wax u baahan ilaalin gaar ah ama qalab makaanik ah wuxuu mas'uul ka yahay dhibaatooyinka ka yimaada ashiyaa'daas, haddii uusan caddaynin in dhibaataadu ay ku timid sabab iraadadiisa ka baxsan iyo isagoo aanan u gafin xeerka u gaarka ah ee nidaaminaaya hawlaha mowduucaas.

MADAXA IV

YEELASHO XOOLO EE KU TIMAADA SABAB LA'AAN

Qodobka 176aad

Qof kastaa, xataa haddii uusan garasho lahayn maaleysta sabab la'aan isla markaasna dhibaato u soo jiida qof kale, waxaa qasab ku ah inuu siiyaa qofka dhibaatadda uu soo gaarsiiyey inta ay xoolihiisa iska dhimeyn. Qasabkaasi waa mid aanan hareynin xataa haddii xoolahaasi ay waqti dambe dhumaan.

Qodobka 177aad

Dacwadda ku saabsan xoolo yeelashada ku timaada sabab la'aan waxey ku dhammaaneysaa saddex sano laga bilaabo maalinta dhibbanaha uu ogaado ama 15 sano maalinta xuquuqda ay dhalatay.

QEYBTA I

BIXINTA AANAN LA MUTEYSAN

Qodobka 178aad

1. Qofkii qaata lacag aanan la muteysan wuxuu qasab ku yahay inuu celiyo.
2. Ma bannaana celiskaas haddii qofka lacagta bixiyey uu ogaa inuusan ku qasbaneyn, mar haddii uusan ahayn qof garashadiisu ay dhiman tahay ama lacagta uu ku bixiyey haddidaad daraadeed.

Qodobka 179aad

Wey bannaan tahay in la celiyo bixinta aanan la muteysan haddii bixintaasu lagu fuliyey waajib sababtiisu aysan xaqiiqoobin, ama waajib jiritaanka sababtiisu dhammaato.

Qodobka 180aad

1. Sidoo kale wey bannaan tahay in la celiyo bixinta aan la muteysan, marka bixintaasu lagu sameeyey fulin waajib ah ayna muddadiisu bislaan, haddii qofka bixiyey uu moogaa jiritaanka muddadaas.

2. Hase yeeshee, deynluhu waxaa u bannaan inuu ku okaado celinta maaleysiga ka dhashay bixinta la soo hormariyey inta ay la'eg tahay dhibaatala soo gaartay deynsanaha.

Marka waajibka aan muddadiisu bislaan uu ku saabsan yahay lacag caddaan ah, deynluhu waa inuu u celiyaa deynsanaha dulsarka uu sharcigu qabo ama lagu heshiiyo xagga waqtiga ka haray bislaashada muddada.

Qodobka 181aad

Ma bannaana in la celiyo bixinta aan la muteysan marka bixintaas uu sameeyey qof ka duwan deynsanaha, haddii deynluhu bixintaas awgeed si niyadsami ah uu ka lumo qoraalka caddeynaya xaqiisa, ama ay ka lunto lammaanadda deyntiisa, ama uu iska dhaafo dacwadda uu ku oogi lahaa deynsanaha dhabta ah kaddibna uu waqtiga ka dhaco. Deynsanuhu waa inuu u magdhawaa kan saddexaad oo bixinta sameeyey.

Qodibka 182aad

1. Haddii qofka qaatay bixinta la muteysan uu qabey niyadsami, kuma qasbana inuu celiyo waxa uu qaatay.

2. Haddii uu niyaddiisu ay xumeyd, waxaa qasab ku ah inuu celiyo xataa dulsarkii ka imaan lahaa wixii mira ah uu ka helay ama kuwa uu ka tegey oo ay dhaleen sheyga uu xaqdaraada ku qaatay, laga billaabo maalinta bixinta ama maalinta ay billaabtaay niyadxumadiisa.

3. Markastaba, qofkii qaata wax uusan muteysan waxaa qasab ku ah inuu celiyaa dulsarka iyo miraha laga billaabo maalinta dacwadda soo celinta la oogay.